

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Полянка Миколи Олеговича
«Становлення і розвиток музично-інструментальної освіти в Західній
Україні (друга половина XIX ст. - перша третина XX ст.)»,
яка подається на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки**

**1. Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами
наукових робіт Чернівецького національного університету імені Юрія
Федьковича.**

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю ґрунтовного історико-педагогічного осмислення процесів становлення та розвитку музично-інструментальної освіти в Україні, зокрема на західноукраїнських землях, де впродовж другої половини XIX ст. - першої третини XX ст. сформувалися вагомі освітні й культурні передумови розвитку професійної музичної підготовки. У цей період тривало активне становлення інституцій мистецької освіти, формування педагогічних традицій і виконавських шкіл, що значною мірою визначили подальший розвиток української музичної культури.

Вивчення історичного досвіду музично-інструментальної освіти Західної України набуває особливої ваги в умовах сучасних трансформацій системи мистецької освіти та її інтеграції до європейського культурно-освітнього простору. Аналіз історико-педагогічних процесів дає змогу не лише реконструювати особливості розвитку освітніх інституцій і педагогічних підходів минулого, а й визначити потенціал їх використання у модернізації сучасної системи підготовки фахівців у галузі музичного мистецтва.

Тема дисертаційного дослідження узгоджується з науковими планами Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та

виконувалася відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та методики початкової освіти факультету педагогіки, психології та соціальної роботи, зокрема в межах наукової теми «**Теоретико-методологічні засади розвитку педагогічної освіти та професійної підготовки фахівців у контексті євроінтеграційних процесів**» (ДР № 0121U109359).

Об'єкт дослідження – музична освіта як історико-педагогічний феномен.

Предмет дослідження – інституційні, змістові та педагогічні засади становлення і розвитку музично-інструментальної освіти в Західній Україні у другій половині XIX – першій третині XX століття.

Мета дослідження – всебічна характеристика процесу становлення і розвитку системи, змісту та форм організації музично-інструментальної освіти в Західній Україні означеного періоду та обґрунтування можливостей творчого використання цього досвіду в сучасній освітній практиці.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан наукової розробленості проблеми становлення і розвитку музично-інструментальної освіти в історико-педагогічній літературі та уточнити понятійно-категоріальний апарат дослідження.

2. Визначити соціокультурні, історичні та освітні передумови формування музично-інструментальної освіти в Західній Україні у другій половині XIX – першій третині XX століття.

3. Охарактеризувати процес інституціоналізації музично-інструментальної освіти, зокрема становлення мережі музичних товариств і навчальних закладів, їхню роль у формуванні професійної музичної освіти.

4. Виявити провідні тенденції, зміст і педагогічні засади розвитку музично-інструментальної освіти, зокрема вплив європейських освітніх традицій, діяльність визначних персоналій і формування виконавських шкіл.

5. Узагальнити історико-педагогічний досвід розвитку музично-інструментальної освіти та визначити можливості його використання в сучасній системі підготовки фахівців музичного мистецтва.

Методи дослідження: для досягнення поставленої мети використано комплекс взаємодоповнювальних методів дослідження:

- теоретичні (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація наукових джерел) – для вивчення стану розробленості проблеми;
- історико-педагогічні (історико-порівняльний, історико-генетичний, ретроспективний аналіз) – для дослідження процесів становлення музично-інструментальної освіти;
- джерелознавчі методи – для опрацювання архівних документів, періодичних видань та історичних матеріалів;
- порівняльно-педагогічний аналіз – для виявлення впливу європейських освітніх традицій на розвиток музичної освіти;
- метод узагальнення – для формулювання висновків та визначення перспектив використання історичного досвіду.

2. Формулювання наукового завдання, нове розв'язання якого отримано в дисертації.

Науковим завданням дисертаційного дослідження стало комплексне історико-педагогічне осмислення процесів становлення та розвитку музично-інструментальної освіти в Західній Україні у другій половині XIX ст. - першій третині XX ст.

У дисертації здійснено нове розв'язання цього наукового завдання, що полягає у системному аналізі соціокультурних передумов розвитку музичної освіти, визначенні основних етапів її становлення, дослідженні діяльності освітніх інституцій і педагогічних шкіл, а також у виявленні впливу європейських освітніх моделей на формування системи музично-інструментальної підготовки.

Результати дослідження дали змогу розкрити історичну динаміку розвитку музичної освіти регіону, визначити її структурні та функціональні особливості, а також окреслити можливості використання історичного досвіду у сучасній системі мистецької освіти.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

вперше:

- розроблено авторську періодизацію основних етапів становлення і розвитку музично-інструментальної освіти в Західній Україні;
- проведено аналіз культурно-історичних передумов становлення і розвитку музично-інструментальної освіти в Західній Україні у другій половині XIX ст. – першій третині XX ст.;
- здійснено наукове обґрунтування ролі визначних європейських та українських педагогів-інструменталістів та освітніх закладів у розвитку музично-інструментальної освіти в Західній Україні у другій половині XIX ст.;
- прослідковано історичну еволюцію музичних освітніх інституцій у регіональному контексті;

удосконалено:

- поглиблено зміст розуміння музично-інструментальної освіти та педагогіки навчання гри на музичних інструментах через призму історичного контексту;
- розкрито педагогічну специфіку музично-інструментальної освіти як частини культурної дипломатії;
- висвітлено роль музичної підготовки у збереженні національної ідентичності в умовах культурної політики колоніальних держав на теренах Західної України у другій половині XIX ст. – першій третині XX ст.

подальшого розвитку набули:

- положення про взаємозв'язок музично-освітніх процесів із соціокультурними трансформаціями регіону;

- наукові підходи до інтерпретації історичного досвіду музичної освіти як складової культурної ідентичності українського суспільства.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження забезпечується теоретичною аргументованістю вихідних положень, використанням комплексу взаємодоповнювальних методів дослідження, широкою джерельною базою, що включає наукові праці, архівні документи, історичні матеріали та періодичні видання.

Наукові висновки ґрунтуються на системному аналізі значної кількості історико-педагогічних джерел і узгоджуються з результатами досліджень сучасних учених у галузі історії педагогіки, музичної педагогіки та культурології.

Достовірність результатів підтверджується їх апробацією на наукових конференціях, а також публікацією основних положень дисертації у фахових наукових виданнях.

5. Рівень теоретичної підготовки здобувача, його особистий внесок у розв'язання конкретного наукового завдання. Рівень обізнаності здобувача з результатами наукових досліджень інших учених.

Аналіз дисертаційної роботи засвідчує високий рівень теоретичної підготовки здобувача та його ґрунтовну обізнаність із сучасними науковими дослідженнями у галузі історії педагогіки, музичної педагогіки та мистецької освіти.

У роботі продемонстровано здатність здобувача до самостійного наукового пошуку, критичного аналізу наукових джерел, систематизації історико-педагогічних фактів та формулювання обґрунтованих наукових висновків.

Особистий внесок дисертанта полягає у здійсненні комплексного аналізу процесів розвитку музично-інструментальної освіти в Західній Україні,

опрацюванні значного масиву наукових і архівних джерел, узагальненні історичного досвіду функціонування освітніх інституцій та формулюванні теоретичних і практичних висновків дослідження.

6. Наукове та практичне значення роботи.

Наукове значення дослідження полягає у розширенні наукових уявлень про історію розвитку музично-інструментальної освіти в Західній Україні, уточненні змісту основних понять музичної педагогіки та поглибленні історико-педагогічного аналізу процесів формування мистецької освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання узагальнених положень і висновків дослідження: 1) у процесі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти; 2) у діяльності спеціалізованих мистецьких закладів освіти; 3) у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників; 4) у розробленні навчальних програм, підручників і навчально-методичних матеріалів з історії музичної освіти та музично-інструментального виконавства.

7. Повнота викладу матеріалів дисертації у публікаціях та особистий внесок здобувача в публікації, виконані у співавторстві.

Результати дисертаційного дослідження здобувача повною мірою відображені в 12 публікаціях.

Наукові праці у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

1. Полянко, М. О. (2023). Вплив видатних постатей української культури на музичне життя та формування системи музичної освіти Західної України у другій половині XIX ст. – першій третині XX ст. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2(65), 357–363.

2. Полянко, М. О. (2024). Витоки розвитку системи музично-інструментальної освіти в Західній Україні у другій половині XIX ст. – першій третині XX ст.: міжкультурні зв'язки, персоналії, громадські організації. *Вісник науки та освіти*, 5(23), 1298–1311.

3. Полянко, М. О. (2024). Діяльність музичних товариств як рушійної сили музично-інструментальної освіти в Західній Україні у другій половині XIX ст. *Перспективи та інновації науки*, 6(40), 360–372.

4. Полянко, М. О. (2024). Досвід формування освітніх векторів та принципів музично-інструментальної освіти на теренах Буковини в другій половині XIX ст. – першій третині XX ст. *Суспільство та національні інтереси*, 8(8), 328–340.

5. Полянко, М. О. (2025). Особливості процесу фундації та розвитку закладів музично-інструментальної освіти на теренах Західної України в другій половині XIX ст. – першій третині XX ст. *Перспективи та інновації науки*, 2(48), 853–863.

6. Полянко, М. О. (2025). Розвиток скрипкової педагогіки як важливої частини музично-інструментальної освіти на теренах Західної України в другій половині XIX ст. – першій третині XX ст. *Суспільство та національні інтереси*, 6(14), 403–412.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Полянко, М. О., & Лісовий, В. А. (2022). Напрями переорієнтації сучасної системи професійної підготовки майбутніх педагогів в умовах інтеграції до європейського освітнього простору. *Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри : Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції*, 22-23 листопада, Івано-Франківськ, 216 с. С. 51–54. (Внесок авторів: **Полянко М.О.:** відповідав за розробку концепції, ідеї; формулювання цілей і завдань дослідження, написання (оригінальна чернетка, перегляд і редагування тексту, внесення доповнень). **Лісовий В.А.:** здійснював формальний аналіз та застосування методів для аналізу або синтезу емпіричних даних дослідження, методологію, а також здійснював перевірку результатів дослідження).

8. Полянко, М. О. (2024). Історія розвитку та формування музично-інструментальної освіти на теренах Буковини другої половини XIX – першої

половини ХХ століть в умовах полікультурного регіону. *Мистецтво як культурно-освітній бренд: проблеми і пріоритети розвитку* : збірник матеріалів I Міжнародного симпозіуму, присвяченого 70-річчю членства України в ЮНЕСКО, 24-26 квітня, м. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 550 с. С. 196–199.

9. Полянко, М. О. (2025). Діяльність видатних європейських та українських митців як рушійна сила розвитку музично-інструментальної освіти в Західній Україні ХІХ ст. – першій третині ХХ ст. *Психолого-педагогічний супровід професійного розвитку суб'єктів педагогічної освіти і освіти дорослих в сучасних реаліях України* : збірник тез матеріалів Звітної науково-практичної конференції Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2024 рік, 17–27 квітня, Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 237 с. С. 175–178.

10. Полянко, М. О. (2025). Поділля в контексті розвитку музично-інструментальної освіти Західної України в другій половині ХІХ – першій третині ХХ століття. *Роль і місце мистецької педагогіки у формуванні сучасної особистості* : Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, 4-5 березня, м. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 135 с. С. 94–98.

11. Полянко, М. (2025). Становлення і розвиток музично-інструментальної освіти Західної України в контексті європейської педагогічної традиції. *Мистецтво як культурно-освітній бренд: проблеми і пріоритети розвитку* : збірник матеріалів II Міжнародного симпозіуму, присвяченого 150-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та 80-річчю заснування ЮНЕСКО, 21-25 жовтня, м. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 708 с. С. 210–214.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

12. Полянко, М., & Лісовий, В. (2023). Роль музично-інструментального виконавства у розвитку мистецької освіти Західної України на межі XIX–XX століть. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*, 2, 10–15. (Внесок авторів: **Полянко М.О.**: відповідав за розробку концепції, ідеї; формулювання цілей і завдань дослідження, написання (оригінальна чернетка, перегляд і редагування тексту, внесення доповнень). Лісовий В.А.: здійснював формальний аналіз та застосування методів для аналізу або синтезу емпіричних даних дослідження, методологію, а також здійснював перевірку результатів дослідження).

8. Апробація матеріалів дисертації.

Основні положення та результати дослідження були представлені на наукових конференціях різного рівня, що підтверджує їхню наукову обґрунтованість та практичну значущість. Здобувач взяв участь у таких наукових заходах: IV Міжнародна науково-практична конференція «Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри» (м.Івано-Франківськ, 22-23 листопада 2022 р.); X Всеукраїнський науково-практичний семінар «Мистецька освітня галузь: методики, технології» (м. Миколаїв, 25-28 квітня 2023 р.); I Міжнародний симпозіум, присвячений 70-річчю членства України в ЮНЕСКО «Мистецтво, як культурно-освітній бренд: проблеми і пріоритети розвитку» (м. Чернівці, 24-26 квітня 2024 року); Звітна науково-практична конференція «Психолого-педагогічний супровід професійного розвитку суб'єктів педагогічної освіти і освіти дорослих в сучасних реаліях України» (м. Київ, 17-27 квіт. 2025 р.); VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Роль і місце мистецької педагогіки у формуванні сучасної особистості» (м.Кам'янець-Подільський, 4-5 березня 2025 року); II Міжнародний симпозіум, присвячений 70-річчю членства України в ЮНЕСКО «Мистецтво як культурно-освітній бренд: проблеми і пріоритети розвитку» (м. Чернівці, 21-25 жовтня 2025 року).

Результати дисертаційного дослідження також опубліковані у наукових фахових виданнях України, що входять до категорії «Б», та у зарубіжних журналах. Публікації засвідчують практичну значущість отриманих результатів та їхній внесок у розвиток сучасної системи мистецької освіти.

9. Оцінка мови і стилю дисертації.

Мова дисертації науково коректна, стилістично виважена та відповідає вимогам академічного письма, прийнятим у галузі освітніх, педагогічних наук. Виклад матеріалу відзначається логічною послідовністю, чіткою структурованістю та аргументованістю, що забезпечує цілісність і зрозумілість розкриття досліджуваної проблеми.

У роботі використано наукову термінологію, властиву історико-педагогічним і мистецько-педагогічним дослідженням, що забезпечує точність і недвозначність формулювання основних положень. Текст дисертації характеризується системністю викладу, взаємопов'язаністю теоретичних узагальнень і висновків, а також належним рівнем наукової аргументації. Дослідження має виразний міждисциплінарний характер: у ньому органічно поєднано підходи історії педагогіки, музичної педагогіки, мистецтвознавства та культурології, при цьому матеріал подано збалансовано, послідовно й концептуально цілісно.

Належно опрацьовано й оформлено джерельну базу дослідження. У роботі продемонстровано високий рівень культури роботи з першоджерелами, зокрема архівними матеріалами, історичними документами, періодичними виданнями та науковими працями з музичної педагогіки. Архівні джерела введено до наукового обігу з дотриманням вимог наукового цитування та коректного бібліографічного оформлення, що посилює достовірність і доказовість результатів дослідження. Автор коректно інтерпретує документальні матеріали та органічно інтегрує їх у загальну логіку наукового аналізу.

Стиль викладу відповідає вимогам наукової комунікації: автор послідовно поєднує аналіз наукових джерел, інтерпретацію історико-педагогічних фактів та

власні узагальнення. Формулювання наукових положень і висновків чіткі, аргументовані й логічно впливають із проведеного дослідження.

Загалом мова і стиль дисертаційної роботи відповідають сучасним вимогам до наукових досліджень у галузі педагогіки, демонструють належний рівень академічної культури викладу та сприяють переконливому представленню результатів дослідження.

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань, з якої вона подається до захисту.

Зміст дисертаційної роботи відповідає галузі знань 01 Освіта / Педагогіка та спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, за якою вона подається до захисту.

Дослідження присвячене вивченню історико-педагогічних аспектів становлення і розвитку музично-інструментальної освіти в Західній Україні у другій половині XIX ст. - першій третині XX ст. У роботі розкрито особливості формування освітніх інституцій, педагогічних підходів і методичних засад музично-інструментальної підготовки, що безпосередньо належить до проблематики історії педагогіки та теорії і практики мистецької освіти.

Тематичне спрямування дисертації, її об'єкт, предмет, мета та завдання, а також отримані результати відповідають науковому профілю спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, зокрема таким її напрямом, як історія педагогіки, розвиток освітніх систем, професійна підготовка фахівців у галузі мистецької освіти та дослідження педагогічних традицій.

Результати дисертаційного дослідження спрямовані на поглиблення наукових уявлень про розвиток музично-інструментальної освіти як складової педагогічної науки та можуть бути використані у процесі підготовки фахівців у галузі музичного мистецтва, що також підтверджує відповідність змісту роботи заявленій спеціальності.

Отже, зміст дисертації повністю відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

11. Дотримання нормативних вимог щодо оформлення дисертації.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до чинних нормативних вимог до підготовки та оформлення дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Структура роботи відповідає встановленим стандартам і включає вступ, основну частину, що складається з трьох розділів, висновки, список використаних джерел та додатки.

У дисертації дотримано вимог щодо оформлення тексту, таблиць, посилань, списку використаних джерел, а також подання ілюстративних матеріалів. Бібліографічні посилання оформлено коректно, з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Змістові та структурні елементи дисертаційної роботи відповідають вимогам нормативних документів, що регламентують підготовку дисертаційних досліджень у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Бібліографічні посилання та оформлення джерел здійснено відповідно до встановлених вимог. У дисертації дотримано принципів академічної доброчесності: усі використані ідеї, результати та тексти інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

Загалом дисертаційна робота відповідає встановленим нормативним вимогам щодо оформлення та може бути подана до розгляду спеціалізованою вченою радою.

12. Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота «Становлення і розвиток музично-інструментальної освіти в Західній Україні (друга половина XIX ст. - перша третина XX ст.)», подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, за її актуальністю, новизною та науково-теоретичним рівнем обґрунтованості результатів відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»,

12. Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота «Становлення і розвиток музично-інструментальної освіти в Західній Україні (друга половина XIX ст. - перша третина XX ст.)», подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, за її актуальністю, новизною та науково-теоретичним рівнем обґрунтованості результатів відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України №341 від 21 березня 2022 року, №502 від 19 травня 2023 року, № 507 від 3 травня 2024 року).

За результатами публічної презентації результатів дисертації та їх обговорення на засіданні кафедри педагогіки та методики початкової освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 13 березня 2026 року дисертацію Полянка Миколи Олеговича рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Завідувач кафедри педагогіки
та методики початкової освіти
факультету педагогіки,
психології та соціальної роботи

Чернівецького національного університету

імені Юрія Федьковича

Світлана Захарівна РОМАНЮК

